EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 30.4.2020
COM(2020) 162 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Neljas aastaaruanne Türgi pagulasrahastu kohta

Sisukord

Sisukord 1
1. Sissejuhatus 2
1.1. Türgi ja pagulaskriis 2
1.2. ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine 3
2. Rahastu toimimine 4
3. Rahastamisvõime ning rahastamise kestus ja laad 5
4. Programmitöö 6
5. Rahastu rakendamine 7
6. Järelevalve ja hindamine 14
7. Auditeerimine 16
8. Teabevahetus ja nähtavus 16
9. Kokkuvõte ja edasised sammud 18

1. Sissejuhatus

Vastavalt komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsuse (mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi kaudu)[1] (edaspidi „otsus“) artikli 8 lõikele 1 teavitab komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt Türgi pagulasrahastu (edaspidi „rahastu“) rakendamisest. Otsuse artikli 8 lõike 2 kohaselt annab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule rahastu rakendamisest aru üks kord aastas. Esimene aastaaruanne rahastu rakendamise kohta avaldati märtsis 2017[2]. Selles kirjeldati rahastu toimimist, esimesi meetmeid selle rakendamiseks, järelevalvet, hindamissüsteemi ja rahastuga seotud teabevahetust. Teine ja kolmas aruanne avaldati vastavalt 2018. aasta märtsis[3] ja 2019. aasta aprillis[4].

Neljas aruanne esitatakse 2020. aasta veebruari lõpu seisuga. Seega ei hõlma see 2020. aasta märtsis toimunud muudatusi, mida kajastab järgmise aasta aruanne.

1.1. Türgi ja pagulaskriis

Oma geograafilise asendi tõttu on Türgi pagulaste ja rändajate jaoks oluline vastuvõtu- ja transiidiriik. Kuna Türgisse on peamiselt Süürias ja Iraagis toimuvate konfliktide pärast saabunud enneolematu inimmass, viibib riigis umbes 4 miljonit pagulast – suurim arv maailmas. See hõlmab 3,6 miljonit registreeritud pagulast Süüriast[5] ning 370 000 registreeritud pagulast ja varjupaigataotlejat peamiselt Afganistanist, Iraagist, Iraanist ja Somaaliast[6, 7]. Ehkki Türgi teeb endiselt kiiduväärt jõupingutusi suure hulga pagulaste ja rändajate vastuvõtmisel, toetamisel ja võõrustamisel, avaldab saabunute suur hulk vastuvõtvatele kogukondadele tuntavat mõju. Süüria pagulaste pikaajaline sundränne Türgis muudab raskeks pagulaste, rändajate ja vastuvõtvate kogukondade vahelise sotsiaalse sidususe.

Türgi teeb jätkuvalt suuri pingutusi peaaegu nelja miljoni pagulase vastuvõtmisel ja nende vajaduste rahuldamisel. Türgi kinnitas oma pühendumist ELi ja Türgi 2016. aasta märtsi

---

[1] Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 9500, mis käsitleb liidu ja liikmesriikide tegevuse koordineerimist koordineerimisvahendi – Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastu – kaudu; otsust on muudetud komisjoni 10. veebruari 2016. aasta otsusega C(2016) 855.

[2] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/170302_facility_for_refugees_in_turkey_first_annual_report.pdf

[3] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/14032018_facility_for_refugees_in_turkey_second_annual_report.pdf

[4] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/com_2019_174_f1_communication_from_commission_to_inst_en_v5_p1_1016762.pdf

[5] 31. detsembri 2019. aasta seisuga oli registreeritud 3 576 370 „ajutise kaitse alla võetud süürlast“. Allikas: Türgi rändehalduse peadirektoraat: https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27.

[6] https://www.unhcr.org/tr/en/unhcr-turkey-stats

[7] Türgi varjupaigasüsteemi eripära tuleneb asjaolust, et riik on 1951. aasta Genfi konventsiooni 1967. aasta New Yorgi protokollile alla kirjutanud reservatsiooniga. Selle kohaselt ei saa enamik Türgis asuvatest pagulastest taotleda täieõigusliku pagulase staatust, vaid üksnes „tingimuslikku pagulasseisundit“, mis juhul, kui see isikule antakse, annab talle õiguse riigis viibida ainult kuni ajani, mil pagulaseks tunnistatud isik „kolmandasse riiki ümber asustatakse“.

avalduse rakendamisele[8] ning mängis olulist rolli rändevoogude tulemuslikul juhtimisel Vahemere idaosa rändeteel. Ehkki ebaseaduslik ränne Türgist 2019. aastal kasvas, annab avaldus järjepidevalt konkreetseid tulemusi ebaseaduslike ja ohtlike merereiside arvu vähendamisel ning Egeuse merel inimelude päästmisel.

1.2. ELi reageerimine kriisile ja rahastu loomine

2015. aastal otsustasid Euroopa Liit ja liikmesriigid suurendada oma poliitilist ja rahalist osalust, et toetada Türgi jõupingutusi pagulaste vastuvõtmisel. Kuna ELi liikmesriigid soovisid Türgisse saabunud pagulaste toetuseks mõeldud rahastust märgatavalt suurendada, võttis komisjon 24. novembril 2015 vastu otsuse, millega asutas Türgis asuvate pagulaste jaoks mõeldud rahastu (otsust on muudetud 10. veebruaril 2016[9] ning uuesti 14. märtsil ja 24. juulil 2018). Rahastu on mehhanism, millega koordineeritakse ELi eelarvevahenditest ja sihtotstarbelise välistuluna ELi eelarvesse kantud liikmesriikide lisatoetustest kättesaadavaks tehtud vahendite kasutusele võtmist. Liikmesriigid võtsid endale poliitilise kohustuse anda toetust, tuginedes ELi liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni ühisseisukohale, mille liikmesriikide valitsuste esindajad võtsid vastu 3. veebruaril 2016 ning mida ajakohastati rahastu teist osamakset puudutava lepingu alusel[10]. Ühisseisukohaga nähti ette ka toetuse andmise tingimused. Rahastu esimese osamakse (2016–2017) jaoks eraldati kokku 3 miljardit eurot. 3 miljardit eurot eraldati lisaks 345 miljonile eurole,[11] mille komisjon oli Türgile juba eraldanud Süüria pagulaskriisi haldamiseks enne rahastu kasutuselevõttu, ja lisaks liikmesriikide kahepoolsele abile[12]. Rahastu teise osamaksega (2018–2019) tehti kättesaadavaks veel 3 miljardit eurot ning seega hõlmas rahastu kokku 6 miljardit eurot. Rahastu alustas tegevust 17. veebruaril 2016, kui toimus selle juhtkomitee esimene koosolek. Pärast koosolekut tegutses komisjon kiiresti, et sõlmida rahastu esimeste projektide lepingud.

18. märtsil 2016 kinnitasid ELi riigipead ja valitsusjuhid ning Türgi uuesti pühendumust oma ühise tegevuskava elluviimisele ja leppisid kokku lisameetmetes, mille eesmärk on süvendada Türgi ja ELi suhteid ning lahendada rändekriis[13]. Türgi ja Euroopa Liit tunnistasid, et vaja on kiireid ja otsusekindlaid lisajõupingutusi. Täpsemalt kutsuti ELi ja Türgi 18. märtsi 2016. aasta avalduses (edaspidi „avaldus“) muu hulgas üles tegema lõppu ebaseaduslikule rändele Türgist ELi, lõhkudes inimsmugeldajate ärimudeli ja pakkudes rändajatele alternatiive oma elu ohtu seadmisele, ning kiirendama rahastu rakendamist.

---

[8] http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/

[9] Komisjoni 10. veebruari 2016. aasta otsus C(2016) 60/03, mis käsitleb Türgi jaoks mõeldud pagulasrahastut ja millega muudetakse komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsust C(2015) 9500.

[10] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf

[11] Rahalised vahendid, mis võeti 2013–2015. aastatel kasutusele mitmesuguste välisrahastamisvahendite, täpsemalt humanitaarabi rahastamisvahendi, ühinemiseelse abi rahastamisvahendi ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi raames, sealhulgas paljud meetmed, mille viis ellu Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlik usaldusfond.

[12] Alates kriisi algusest on EL kasutusele võtnud kõik tema käsutuses olevad poliitilised ja humanitaarabivahendid Süüria rahva toetamiseks ning ELi liikmesriikidega koos kaasati humanitaar-, arengu-, majandus- ja stabiliseerimisabina kokku 17 miljardit eurot.

[13] http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/

ELi-Türgi avalduse rakendamisel oli 2019. aastal endiselt otsustav roll selles, et EL ja Türgi tegelesid rändeprobleemiga tulemuslikult ja üheskoos. Ehkki ebaseaduslik ränne Türgist 2019. aastal kasvas, annab avaldus järjepidevalt konkreetseid tulemusi ebaseaduslike ja ohtlike merereiside arvu vähendamisel ning Egeuse merel inimelude päästmisel.

2019. aastal saabus Türgist ELi kokku 83 333 rändajat. Võrreldes 2018. aasta 56 560ga suurenes nende arv 47 %. Valdav osa saabumistest registreeriti Kreekas. 2019. aastal saabus Kreekasse meritsi ja maitsi kokku 73 626 inimest, st 54 % rohkem kui 2018. aastal (47 915). 2019. aastal vähenesid maitsi saabumised (13 456) 2018. aastaga võrreldes 15 %, kuid meritsi saabumised (60 151) kasvasid 87 %. Ent ebaseadusliku rände 2019. aasta näitaja Vahemere idaosa rändeteel on kokkuvõttes endiselt palju väiksem kui ebaseaduslike rändajate arv sellel rändeteel 2015. aastal (885 386)[14].

ELi-Türgi avalduses ette nähtud 1 : 1 ümberasustamiskava[15] alusel toimuv ümberasustamine Türgist ELi jätkus. ELi ja Türgi avalduse alusel pärast 4. aprilli 2016 ümber asustatud isikute koguarv on (2019. aasta detsembri seisuga) 25 560 (millest 2019. aastal 7 020); Türki on ELi ja Türgi avalduse alusel tagasi saadetud 1 995 rändajat (neist 2019. aastal 189) ja Kreeka-Türgi kahepoolse protokolli alusel 601 rändajat. Vabatahtliku humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kava on veelgi lihtsam ümberasustamiskava, mida kavandatakse ELi-Türgi avalduse alusel. Kava standardse töökorra kinnitasid nii Türgi kui ka ELi liikmesriigid 2017. aastal. ELi-Türgi avalduse kohaselt käivitatakse kava siis, kui ebaseaduslikud piiriületused Türgi ja ELi vahel lõppevad või nende arvu on märkimisväärselt ja kestlikult vähendatud. Komisjon on liikmesriike pidevalt ärgitanud vabatahtliku humanitaarsetel põhjustel vastuvõtmise kava käivitama.

2. Rahastu toimimine

Rahastu on koordineerimismehhanism, mis võimaldab võtta kiiresti, tulemuslikult ja tõhusalt kasutusele Türgis asuvatele pagulastele mõeldud ELi abi. Rahastu tagab, et olemasolevatest ELi rahastamisvahenditest eraldatakse vahendeid optimaalselt humanitaar- ja/või arenguabina, et rahuldada igakülgselt ja koordineeritult pagulaste ja neid vastuvõtvate kogukondade vajadused[16].

Rahastu juhtkomitee koostab strateegilised juhised, milles käsitletakse rahastu prioriteete, seda, milliseid meetmeid toetatakse, eraldatavaid summasid ja kasutuselevõetavaid rahastamisvahendeid ning vajaduse korral ka ELi-Türgi 29. novembri 2015. aasta ühisest tegevuskavast (edaspidi „ühine tegevuskava“)[17] tulenevate kohustuste Türgi-poolse täitmise tingimusi. 2019. aasta ehk rahastu rakendamise neljanda aasta jooksul toimus kaks juhtkomitee koosolekut: 17. mail ja 9. detsembril.

Olulisemad põhimõtted, millest rahastu rakendamisel juhindutakse, on kiirus, tõhusus ja tulemuslikkus ning samal ajal usaldusväärse finantsjuhtimise tagamine. Samuti on tähtis, et

[14] Frontex, https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map/.
[15] ELi-Türgi avalduse kohaselt asustatakse iga Kreeka saartelt Türgisse tagasi saadetud süürlase kohta Türgist ELi ümber üks süürlane, võttes arvesse ÜRO sätestatud haavatavuse kriteeriumeid.
[16] Komisjoni 24. novembri 2015. aasta otsus C(2015) 9500, artikkel 2 „Rahastu eesmärgid“.
[17] Vt komisjoni otsuse C(2015) 9500 (mida on muudetud komisjoni otsusega C(2016) 855) artikli 5 lõige 1.

rahastu sekkumine oleks jätkusuutlik ja et vastutust jagatakse Türgi võimudega. Prioriteetsed abivaldkonnad määratakse kindlaks, tuginedes põhjalikule ja sõltumatule vajaduste hindamisele,[18] mille käigus pööratakse eriti suurt tähelepanu haavatavatele rühmadele. Vajaduste hindamist ajakohastati 2018. aastal[19].

Rahastu koordineerib rahastamist järgmistest välisrahastamisvahenditest[20]: humanitaarabi,[21] Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend,[22] arengukoostöö rahastamisvahend,[23] ühinemiseelse abi rahastamisvahend[24] ning stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend[25]. Liidu eelarvest rahastatavaid meetmeid rakendatakse nii otsese kui ka kaudse eelarve täitmise suhtes kohaldatavate liidu finantsreeglite ja -määruste kohaselt.

Abi rakendamise tingimus on see, et Türgi täidab nõuetekohaselt ühises tegevuskavas ning ELi-Türgi avalduses nimetatud kohustusi.

3. Rahastamisvõime ning rahastamise kestus ja laad

Rahastu kaudu koordineeritava eelarve kogumaht on 6 miljardit eurot, mis võetakse kasutusele kahe osamaksena. Esimesest osamaksest toetatavad projektid kestavad maksimaalselt 2021. aasta keskpaigani ja teisest osamaksest toetatavad projektid maksimaalselt 2025. aasta keskpaigani (enamik projekte lõppevad varem). Kõik mõlema osamakse vahendid on kulukohustustega seotud.

Esimene osamakse küündis 3 miljardi euroni, millest 1 miljard eurot võeti kasutusele ELi eelarvest ja 2 miljardit eurot liikmesriikidelt[26]. Ka teine osamakse küündis 3 miljardi euroni, millest ELi eelarvest tuli 2 miljardit eurot ja liikmesriikidelt 1 miljard eurot[27].

Mis puutub ELi eelarvesse, siis sellest aastateks 2016–2017 eraldatud 1 miljardist eurost eraldati 250 miljonit eurot 2016. aastal ja 750 miljonit eurot 2017. aastal. ELi eelarvest aastaks 2018–2019 ette nähtud 2 miljardist eurost eraldati 550 miljonit eurot 2018. aastal ja ülejäänud summa 2019. aastal.

---

[18] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf

[19] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf.

[20] Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi ja arengukoostöö rahastamisvahendi sissemaksed kanti üle vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendisse ja ELi usaldusfondi ning rakendati nende rahastamisvahendite raames. Põhimõtteliselt rakendati kõiki sissemakseid, mis rahastust ELi usaldusfondi tehti (ühinemiseelse abi rahastamisvahendist ja vähemal määral arengukoostöö rahastamisvahendist), muu abina (mitte humanitaarabina).

[21] Nõukogu määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta (EÜT L 163, 2.7.1996, lk 1).

[22] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 232/2014, millega luuakse Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 27).

[23] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 233/2014, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 44).

[24] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 231/2014, millega luuakse ühinemiseelse abi rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 11).

[25] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 230/2014, millega luuakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend (ELT L 77, 15.3.2014, lk 1).

[26] Liikmesriikide panuse jaotusega saab tutvuda aadressil http://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.

[27] https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

Mis puudutab liikmesriikide panust, siis andsid liikmesriigid esimese osamakse jaoks rahastusse 2016. aastal 677 miljonit, 2017. aastal 847 miljonit, 2018. aastal 396 miljonit ja 2019. aastal 80 miljonit eurot. Teise osamakse jaoks eraldasid liikmesriigid 2018. aastal 68 miljonit eurot, 2019. aastal 202 miljonit eurot ning ülejäänud maksed on kavas teha ajavahemikus kuni 2023. aastani. Liikmesriikide panus kantakse otse ELi eelarvesse sihtotstarbelise välistuluna vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti a alapunktile ii ning kantakse vastavalt ühinemiseelse abi rahastamisvahendi ja humanitaarabi eelarveridadele.

Tempo, millega liikmesriigid teevad *rahastusse* sissemakseid, on olnud endiselt piisavalt kooskõlas tempoga, millega *rahastust* tehakse nendest sissemaksetest rahastatavaid väljamakseid.

4. Programmitöö

Ajakohastatud vajaduste hindamise aruandes[28] tehti kindlaks esmatähtsad vajadused ja püsivad puudujäägid pagulasküsimustega tegelemisel ning aruanne oli väärtuslik dokument, millest juhinduda rahastu teise osamakse planeerimisel. Selle järeldustes märgiti, et tähelepanu keskmes on endiselt sellised olulised valdkonnad nagu kaitse, põhivajadused ja elatusvahendid, tervis, haridus ning munitsipaaltaristu.

Ajakohastatud strateegilise kontseptsioonikirjelduse[29] eesmärk oli näha ette strateegiline raamistik rahastu teise osamakse planeerimiseks ja rakendamiseks, keskendudes põhieesmärkidele, milleks on kaasamine ja iseseisva toimetuleku toetamine. Kontseptsioonikirjelduses on kinnitatud, et valitsuste, arenguabi ja humanitaarabi rahastamisvahendite haldamisel tuleb teha tihedat koostööd, et leida pikaleveninud kriisi tingimustes elujõulisemaid ja kestvamaid lahendusi, mille rakendamist saaks jätkata ka pärast seda, kui rahastu on oma eesmärgi täitnud ja 6 miljardit eurot on välja makstud. See tähendab rahastu toetuse strateegilist nihet humanitaarabi andmiselt arenguabi andmisele. Erilist tähelepanu pööratakse kestliku sotsiaal-majandusliku toetuse andmisele, elatise teenimise võimaluste loomisele ning vastuvõtvate kogukondade majutussuutlikkuse suurendamisele, toetades samal ajal sotsiaalset sidusust. Türgi ametiasutused ja komisjon peaksid püüdma tagada rahastu projektide edasikestmise ka pärast rahastu rakendamise lõppu. Lisaks peaks Türgi riiklik süsteem valmistuma võtma üle rahastust antava abi rakendamist, et tagada kestlikud lahendused ning võrdne juurdepääs õigustele ja teenustele.

Teise osamakse planeerimise eesmärk oli kajastada Euroopa Kontrollikoja 2018. aasta novembri rahastut käsitlevas eriaruandes esitatud soovitusi[30] (vt ka „Auditeerimine“ allpool). Kontrollikoda tõi iseäranis esile vajaduse töötada välja ühine strateegia, et rakendada rahastu humanitaarabi ja arenguabi tegevussuunad, valmistuda üleminekuks rahastu vahenditelt riiklikele ametiasutustele ja tagada rahastu saavutuste kestlikkus pärast rahastu rakendamise lõppu.

[28] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf
[29] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_facility_strategic_concept_note.pdf
[30] Euroopa Kontrollikoja aruanne: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_ET.pdf.

Pärast juhtkomiteelt 2019. aasta mais saadud toetust ja ühinemiseelse abi rahastamisvahendi halduskomitee juulikuist positiivset seisukohta võttis komisjon vastu erimeetme tervise, kaitse, sotsiaal-majandusliku toetuse ja munitsipaaltaristu kohta kogusummas 1,41 miljardit eurot,[31] mida rahastatakse rahastu arenguabi tegevussuuna raames. See võimaldas komisjonil alustada läbirääkimisi mitme meetme üle, mida rahastatakse teisest osamaksest (vt kirjeldus järgmise prioriteetse abivaldkonna all). See täiendas erimeedet hariduse kohta, mille komisjon võttis vastu 2018. aasta juulis ja mida muudeti 2018. aasta detsembris, kogusummas 500 miljonit eurot[32], samuti rahastu arenguabi all.

2019. aasta oktoobris esitas ühinemiseelse abi rahastamisvahendi halduskomitee positiivse arvamuse rahastu toetusmeetme kohta, et katta järelevalve, hindamise, auditeerimise ja teabevahetusega seotud sekkumiste jätkamine. Meede võeti ametlikult vastu 2019. aasta novembris ja selle summa oli 11,34 miljonit eurot. Meetmega tuleks ette näha esimesest osamaksest rahastatud tugimeetme raames alustatud tegevuste jätkamine, et need hõlmaks ka teise osamakse raames planeeritud ja elluviidud projekte.

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna all seoti 2018. aasta humanitaarabi rakenduskava mahus 50 miljonit eurot täielikult kulukohustustega ning sõlmiti lepingud kümne projekti raames, mis hõlmasid tervise ja kaitsega seotud meetmeid. Humanitaarabi rahastamispaketi ülejäänud summa puhul võeti kulukohustused 2019. aasta humanitaarabi rakenduskavaga, mille summa küündis 991,88 miljoni euroni[33] ja millest 972 miljoni euro ulatuses on lepingud juba sõlmitud, sh praeguse hädaolukorra sotsiaalse turvavõrgu (ESSN 2) pikendamine ja uue lepingu sõlmimine EESN 3 jaoks, mille rakendamine peaks algama 2020. aasta aprillis. Ülejäänud summa, st 19,50 miljonit eurot määrati nn tagavaraks, et oleks võimalik rahastada reageerimist uute pagulaste sissevoolule Süüriast. Kuna 2019. aastal seda tagavara ei kasutatud, tuleks selle summa kohta lepingud sõlmida 2020. aasta esimeste kuude jooksul. See peaks teise osamakse programmitöö perioodi lõpetama.

31. detsembri 2019. aasta seisuga on komisjon eraldanud rahastule kasutuspaketi täies ulatuses; kokku 6 miljardist eurost on 4,7 miljardi euro kohta sõlmitud lepingud ning sellest 3,2 miljardit eurot on välja makstud.

5. Rahastu rakendamine

Rahastut rakendatakse humanitaar- ja arenguabina. Esimese osamakse raames eraldati asjaomastele tegevussuundadele vastavalt umbes 1,4 miljardit eurot ja 1,6 miljardit eurot. Arvestades Süüria kriisi pikaajalisust, keskenduvad teise osamaksega seotud sekkumised üha rohkem sotsiaal-majandusliku toetuse andmisele ja elatise teenimise võimaluste loomisele.

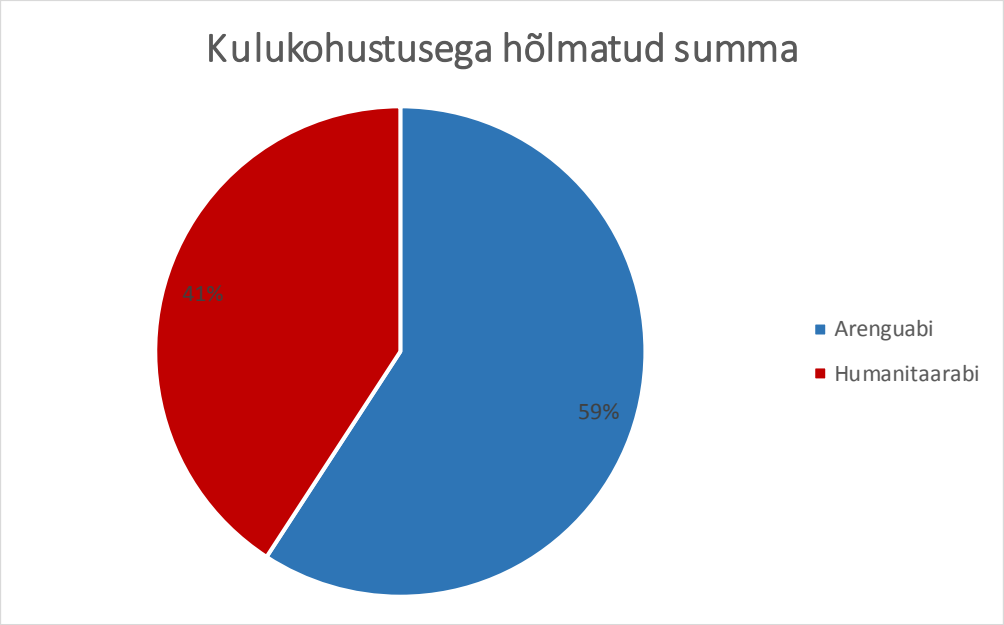
[31] Komisjoni 18. juuli 2019. aasta rakendusotsus Türgi pagulasrahastu alla kuuluva tervist, kaitset, sotsiaal-majanduslikku toetust ja munitsipaaltaristut käsitleva erimeetme vastuvõtmise kohta, Brüssel, 18.7.2019 C(2019) 5454 final.

[32] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/amendment_c_2018_8254_f1_commission_implementing_decision_en_v3_p1_1001796.pdf

[33] Humanitaarabi rahastamispaketi ülejäänud summa on mõeldud haldus- ja toetuskuludeks, mida humanitaarabi rakenduskava ei hõlma.

Teise osamakse raames on humanitaarabi jaoks eraldatud 1,04 miljardit eurot ja arenguabile 1,9 miljardit eurot.

Tervikuna on rahastu humanitaar- ja arenguabi jaotus järgmine:

Täielikud andmed on esitatud veebis projektide tabelis[34].

On oluline märkida, et rahastu raames antud abi on projektipõhine. Väljamaksed olenevad väga suurel määral sellest, milliseid edusamme on tehtud lepingute sõlmimisel ja rahastu sekkumiste elluviimisel.

Erilist tähelepanu pööratakse mittesüürlastest pagulastele ja varjupaigataotlejatele. Rahastu sekkumistega püütakse alati kaasata pagulasi vastuvõtvaid kohalikke kogukondi.

Humanitaarabiga toetatakse kõige haavatavamaid pagulasi, pakkudes neile prognoositaval ja inimväärikal viisil toetust nende põhivajaduste rahuldamiseks ja kaitse saamiseks. Samuti täidetakse selle abil teenuste osutamises esinevaid lünki, kasutades hädaolukorras tervishoiu ja hariduse tagamisele spetsialiseerunud organisatsioone ja partnereid. ELi humanitaarabi andmisel juhindutakse 2007. aasta Euroopa konsensusest humanitaarabi valdkonnas,[35] milles on märgitud, et humanitaarabi andjana peab EL kinni humanitaarabi põhimõtetest, milleks on inimlikkus, neutraalsus, erapooletus ja sõltumatus, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 214 ja humanitaarabi määruses (nr 1257/96)[36, 37].

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna all on rakendatud 19 partneri kaudu kokku 64 projekti, mida on toetatud rahastu nii esimesest kui ka teisest osamaksest. Nende projektide eesmärk

[34] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_table.pdf
[35] Nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate ühisavaldus.
[36] Nõukogu 20. juuni 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1257/96 humanitaarabi kohta.
[37] Euroopa Komisjoni humanitaarabi tugineb iga-aastastele riigipõhistele humanitaarabi rakenduskavadele. Komisjoni ja tema partnerite koostööraamistik humanitaarabi valdkonnas on kehtestatud rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitavate komisjoni finants- ja haldusraamistiku lepingutega ja valitsusväliste organisatsioonidega sõlmitavate partnerluse raamlepingutega.

on hõlmata Türgis viibivate kõige haavatavamate pagulaste põhivajaduste rahuldamist ja kaitset ning neile haridus- ja tervishoiuteenuste osutamist. Kõik esimese osamakse lepingud on lõpetatud, välja arvatud viis projekti, mis lõppevad 2020. aastal. Teisest osamaksest eraldati humanitaarabi andmiseks ligikaudu 1,4 miljardit eurot ja sõlmiti lepingud selle summa peale ning välja maksti 1,3 miljardit eurot, samas kui teisest osamaksest olid 31. detsembri 2019. aasta seisuga lepingud sõlmitud 1,022 miljardile eurole ja välja makstud 590 miljonit eurot.

Arenguabiga toetatakse pikaajalisi vajadusi pagulaste tervise, hariduse ja sotsiaal-majandusliku arengu valdkonnas, pakkudes neile eelkõige juurdepääsu avalikele teenustele, elatise teenimise võimalustele ja munitsipaaltaristule. Arenguabi on suunatud ka haavatavatele elanikkonnarühmadele ning hõlmab soolist mõõdet, nt kaitstakse naisi ja tütarlapsi seksuaalse ja soolise vägivalla eest ning parandatakse juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule.

Rahastu arenguabi tegevussuuna all jätkub sellise 26 projekti edukas rakendamine, mille kohta sõlmiti lepingud seoses esimese osamaksega. Nendest projektidest rakendatakse Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondliku usaldusfondi raames 15 projekti kogusummas 293 miljonit eurot; sellele lisanduvad eraldatud vahendid, mida hallatakse otse ühinemiseelse abi rahastamisvahendi kaudu[38].

Rakenduspartneritele tehtud väljamaksed on jõudnud 1,59 miljardi euroni esimese osamakse raames arenguabile eraldatud 1,6 miljardist eurost[39]. Rahastu teisest osamaksest on lepingud sõlmitud enam kui 700 miljonile eurole ja 165 miljonit eurot on juba välja makstud.

Rahastu mõlemast osamaksest rahastatud abi planeerimisel ja rakendamisel tehtud edusammud on prioriteetsete abivaldkondade kaupa järgmised:

Haridus

Rahastu humanitaarabi tegevussuuna raames viiakse jätkuvalt edukalt ellu haridusliku otstarbega tingimuslike rahaülekannete projekti (CCTE). CCTEga toetatakse pagulaslaste kooli vastuvõttu ja kooliskäimist pagulasperedele iga kahe kuu tagant tehtavate maksetega tingimusel, et lapsed käivad korrapäraselt koolis. CCTE 2, millest 2019. aasta lõpuks toetati enam kui 500 000 pagulaslast, peaks kestma kuni 2020. aasta oktoobrini. Humanitaarabi vahenditest on rahastu esimesest ja teisest osamaksest toetatud ka mitteametlikku haridust ja koolis mittekäivate laste kooli vastuvõttu. Seega on enam kui 180 miljonit eurot eraldatud haridusse hädaolukordades.

Mis puudutab arenguabi, siis 2019. aasta mais lõppes esimene otsetoetus Türgi haridusministeeriumile[40] Süüria laste lõimimise suurendamiseks ja neile kvaliteetsele

[38] Rahastu alla kuuluvaid ühinemiseelse abi rahastamisvahendi rahalisi vahendeid hallatakse finantsmääruse teise osa IV jaotises sätestatud välistegevust reguleerivate normide ja finantsmääruse kohaldamise eeskirjade kohaselt.
[39] Selle summa hulgas on ka väljamaksed projektidele, mida rahastatakse Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikust usaldusfondist, kuid mida ei ole veel ELi eelarvest sisse nõutud.
[40] Projekt PICTES – *Promoting the integration of Syrian children into Turkish Education System* (Süüria laste Türgi haridussüsteemi lõimimise edendamine).

haridusele juurdepääsu tagamiseks, kuid see jätkub programmi PIKTES II[41] raames, mille eelarve on 400 miljonit eurot. Rakendamine peaks jätkuma kuni 2021. aasta detsembrini. Programmi PICTES raames on tööle võetud 4 000 Türgi keele õpetajat, et pakkuda keeleõpet enam kui 230 000 lapsele ning järeleaitamistunde ja tugiõpet enam kui 52 000 õpilasele. 2019. aasta juuni seisuga küündis koolitatud haridustöötajate arv enam kui 170 000ni. Umbes 5 000 töötajat toetati palga või soodustuste kaudu. Programmi PIKTES II kaudu tõhustatakse rahastu raames ka edaspidi Süüria õpilaste juurdepääsu haridusele ning parandatakse haridusasutuste ja töötajate tegutsemissuutlikkust, samuti hariduse kvaliteeti.

Mis puudutab esimest osamakset, siis kuuest ELi usaldusfondi alusel elluviidud projektist kaks projekti kogusummas 120 miljonit eurot (hõlmates ennekõike kutseharidust ja -õpet ning kõrgharidust) on pooleli ja peaksid jõudma lõpule 2020. aastaga.

Tõhusaid edusamme on tehtud koolide nüüdisajastamisel ning praeguseks on eesmärgiks seatud 970 koolist enam kui 900 kooli vahenditega varustatud ja renoveeritud. Koolide ehitamisega ollakse graafikus ja ehitatud on 45 kooli. Teise osamakse abil luuakse rahastuga 100 miljoni euro eest täiendav haridustaristu. Pärast seda, kui Türgis asuv ELi delegatsioon avaldas konkursikutse, sõlmiti augustis KfWga leping ligikaudu kümne alg- ja keskkooli, 170 eelkooli ja ühe avaliku hariduskeskuse ehitamiseks. Lisaks edeneb ELi usaldusfondi raames 40 miljonit eurot hõlmav puhta energia projekt, mille eesmärk on varustada koolid kahe päikeseelektrijaama ehitamise abil energiaga ja paigaldada 120 kooli katusele päiksepaneelid.

Kaitse

Rahastu humanitaarabi tegevussuund on toetanud pagulaste registreerimist ja kontrollimist nende staatuse legaliseerimiseks Türgi rändehalduse peadirektoraadis[42] ja neile sotsiaalteenustele parema juurdepääsu tagamiseks. Esimese osamakse raames eraldati selleks otstarbeks, sh kaitseküsimuste peavoolustamine, peaaegu 185 miljonit eurot. Mis puudutab teist osamakset, siis sõlmitud on 75 miljoni euro ulatuses lepinguid, et toetada pagulaste staatuse järjepidevat registreerimist ja uuendamist ning hõlbustada jätkuvalt nende juurdepääsu konkreetsetele kaitseteenustele, samuti valitsuse pakutavatele sotsiaalteenustele.

Rahastu arenguabi tegevussuund on ELi usaldusfondi kaudu toetanud pagulaste vastuvõtmist kogukonnakeskustes ja haavatavate pagulaste edasisuunamist sealt vajalike talituste juurde Türgis. 2019. aasta juulis võeti vastu erimeede ja aruande koostamise ajal peeti läbirääkimisi töö, perekonna ja sotsiaalteenuste ministeeriumile mõeldud 20 miljoni euro suuruse otsetoetuse üle, mis peaks parandama kõige haavatavamatele pagulastele ja vastuvõtva kogukonna liikmetele ennetavate ja kaitsvate sotsiaalteenuste osutamist.

Tervishoid

Kuna rahastu arenguabi tegevussuund toetab üha rohkem tervishoiuteenuste pakkumist, osutavad humanitaarpartnerid praegu teise osamakse alusel väiksel arvul mobiilseid teenuseid (et reageerida pakilistele esmatasandi tervishoiu vajadustele, sh seksuaal- ja

[41] PIKTES II – *Promoting Integration of Syrian Kids into Turkish Education System* (Süüria laste haridussüsteemi lõimimise edendamine).
[42] Türgi siseministeeriumi rändehalduse peadirektoraat.

reproduktiivtervis) ja eriteenuseid, näiteks vaimse tervise teenused ja psühhosotsiaalse toetuse ja füsioteraapia/füüsilise rehabilitatsiooni teenused. Prioriteetses tervishoiuvaldkonnas peaks täielik üleminek arengu planeerimisele jõudma eeldatavasti lõpule 2020. aasta lõpuks.

Arenguabi tegevussuuna all peaks tervishoiuministeeriumile antava otsetoetuse SIHHAT[43] rakendamine kestma kuni 2020. aasta novembrini. Sisserändajate toimivate tervisekeskuste arv küündib 176ni ja 2019. aasta lõpuks oli värvatud 3 181 tervishoiutöötajat. Projekti rakendamise tempo on rahuldav ja tulemused käegakatsutavad. Projekti SIHHAT eesmärke on tõhustatud, et oleks hõlpsam osutada spetsiaalseid tugiteenuseid, nt vaimse tervise ja psühhosotsiaalne tugi, füüsiline ravi ja rehabilitatsioon ning kaitseteenuste lõimimine (mida varem toetati rahastu humanitaarabi tegevussuuna all) sisserändajate tervisekeskustes. Samal ajal viiakse ELi usaldusfondi kaudu ellu Maailma Terviseorganisatsiooni projekti, mis hõlmab toetust rändajate tervisekoolituse keskustele, koolitust Süüria meditsiinitöötajatele ning Süüria arstide ja meditsiiniõdede sertifitseerimist rändajate tervisekeskustes töötamiseks. Järeltoetus tervishoiuministeeriumile (SIHHAT 2) summas 210 miljonit eurot peaks algama 2020. aasta suvel ja läbirääkimised lepingu sõlmimiseks on pooleli. See peaks tagama praeguste tervishoiuteenuste jätkumise ja peale selle tõhustama selliste eriteenuste osutamist nagu reproduktiivtervise, vaimse tervise ja füüsilise rehabilitatsiooni teenused. Tervishoiutaristut toetatakse ka haiglate ehitamisega Kilises ja Hatays. Pärast erimeetme vastuvõtmist 2019. aasta juulis on tervishoiutaristu täiendavaks väiksemahuliseks ehitamiseks ja/või taastamiseks eraldatud 90 miljoni euro suurune pakett. Hankemenetlus käivitatakse 2020. aasta jooksul.

Jätkuvalt on mure seoses pagulaste juurdepääsuga tervishoiuteenustele väljaspool nende algset registreerimise kohta või teel olles. See piirdub erakorralise meditsiiniabi teenuste ja vaktsineerimistega. Niisugune olukord kahjustab teel olevaid rändajaid, hooajatöötajaid ja pagulasi, kes on end sisse seadnud teistes provintsides. Komisjon hoiab poliitikamuutustel hoolikalt silma peal ja püüab jõuda olukorrast mõjutatud pagulasteni projekti SIHHAT mobiilsete tervishoiuteenuste kaudu.

Munitsipaaltaristu

Jäätmekäitlus- ja reoveekäitlustaristu rajatiste ehitamine Kilises, Hatays, Gaziantepis ja Şanlıurfas on pooleli ELi usaldusfondi projekti kaudu, mida viiakse ellu ÜRO arenguprogrammi raames. Lisaks on ostetud tuletõrjeautosid ja on antud tehnilist abi, et suurendada kohalike asutuste suutlikkust hädaolukordadele reageerida. Pärast osalemiskutset, mis esitati 2018. aasta detsembris, valiti teise osamakse raames rahastamiseks esialgu välja mitu projekti. Need projektid hõlmavad meetmeid, millega parandatakse juurdepääsu munitsipaalteenustele ning nende kvaliteeti sellistes valdkondades nagu veevarustus, reovee- ja tahkete jäätmete käitlemine piirkondades, mida rändajate voog kõige rohkem mõjutab, samuti väiksemat, vaba aja veetmise taristu komponenti, et toetada sotsiaalset sidusust.

[43] SIHHAT – *Improving the health status of the Syrian population under temporary protection and related services* (ajutise kaitse all olevate süürlaste tervisliku seisundi parandamine ja sellega seotud teenused). Tegemist on 300 miljonit eurot hõlmava otsetoetusega Türgi tervishoiuministeeriumile, et tagada pagulastele tervishoiuteenused.

Esimene leping asutusega Agence Française de Développement allkirjastati 2019. aasta detsembris, aga läbirääkimised on pooleli ka teiste rakenduspartneritega.

Põhivajadused ja sotsiaal-majanduslik toetus

Selle prioriteetse valdkonna sekkumiste eesmärk on tagada kõige haavatavamate pagulaste põhivajaduste rahuldamine ning nende vastupanu- ja toimetulekuvõime suurendamine. See peaks võimaldama üleminekut sotsiaalabikavadest sõltumisest suuremale sõltumatusele ning elatise teenimise võimalustele nende jaoks, kellel on vajalik suutlikkus ja vajalikud oskused.

Humanitaar- ja sotsiaalabi andmise programmist „Hädaolukorra sotsiaalne turvavõrk“ (ESSN) antakse haavatavatele pagulastele iga kuu sularaha, mida võib kasutada ükskõik millisel otstarbel. 2019. aasta detsembri seisuga aitab see enam kui 1,7 miljonil haavataval pagulasel rahuldada oma põhivajadusi. Programmi teine etapp peaks kestma kuni 2020. aasta aprillini, mil peaks hakkama kehtima uus 500 miljoni euro suurune leping (ESSN 3) Rahvusvahelise Punase Ristiga. See peaks võimaldama anda toetust kõige haavatavamatele pagulastele kuni 2021. aasta alguseni. Rahastu humanitaarabi tegevussuuna raames moodustas põhivajaduste rahuldamiseks eraldatud kogusumma enam kui 1,8 miljardit eurot.

Arvestades Süüria kriisi pikaajalisust, keskenduvad teise osamaksega seotud sekkumised üha rohkem sotsiaal-majandusliku toetuse andmisele ja elatise teenimise võimaluste loomisele. Aruande koostamise ajal peeti töö, perekonna ja sotsiaalteenuste ministeeriumiga läbirääkimisi otsetoetuse üle, mis peaks võimaldama anda kõige haavatavamatele pagulastele sellist toetust, mis oleks võrreldav abiga, mida antakse Türgi sotsiaalkindlustussüsteemi alusel. ESSNi ja otsetoetuse kooseksisteerimine nõuab rakendamise üksikasjade hoolikat koordineerimist ja kavandamist, et tagada sünergia, vältida topeltrahastamist ning tagada järkjärguline üleminek humanitaarabilt arenguabile. Neid tegevusi tuleks teha samal ajal esimese osamaksega seotud sotsiaal-majanduslike projektide elluviimisega kogusummas enam kui 185 miljonit eurot. Tegevused, mis hõlmavad töö- ja kutsenõustamist, töökohal toimuva väljaõppe programme ning tööloa saamise protsessi lihtsustamist, peaksid toetama nii Süüria pagulasi kui ka vastuvõtvaid kogukondi. Eesmärk on suurendada nende tööalast konkurentsivõimet ja hõlbustada nende juurdepääsu tööturule. Maailmapank viib ellu 50 miljoni euro suuruse projekti koostöös Türgi tööhõiveametiga İŞKUR ning Türgi perekonna-, töö- ja sotsiaalteenuste ministeeriumiga. Lisaks antakse koostöös Türgi väikese ja keskmise suurusega tööstuste arenguorganisatsiooniga KOSGEB Süüria pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade idufirmadele ning olemasolevatele ettevõtjatele väikseid ettevõtjatele mõeldud toetusi ja ettevõtjakoolitust. Maailmapanga elluviidava teise projektiga toetatakse naiste juhitava sotsiaalse ettevõtluse mudeli arendamist ja rakendamist, et võimaldada kestlikku sissetulekut loovaid tegevusi nii haavatavatele Süüria pagulastele kui ka Türgi naistele.

Seoses teise osamaksega ja pärast 2018. aasta detsembris esitatud osalemiskutset on määratud kindlaks mitu projekti sambapõhiselt hinnatavate üksustega kogusummas 465 miljonit eurot. Kavandatud tegevuste eesmärk on suurendada pagulaste ja vastuvõtvate kogukondade tööalast konkurentsivõimet ja arendada nende oskusi, täiustada teenuseid, mida pakutakse kutsehariduses ja -õppes, parandada turul valitseva pakkumise ja nõudluse vastavust ning luua soodne keskkond ettevõtete kasvamiseks, registreerimiseks ja laienemiseks. Tegevuste

sihtrühmaks peaksid olema nii pagulased kui ka vastuvõtvad kogukonnad, et edendada sotsiaalset sidusust ja võidelda sotsiaalseid pingeid kaasa toovate stereotüüpide vastu. Esimesed kaks projekti allkirjastati 2019. aasta detsembris Expertise France'i ja Rahvusvahelise Rändepoliitika Arendamise Keskusega.

Soolised aspektid rahastust toetatavate projektide raames

Komisjon kohustub rakendama ELi soolise võrdõiguslikkuse teist tegevuskava „Naiste ja tütarlaste elu muutmine ELi välissuhete kaudu aastatel 2016–2020“, et suurendada soolist võrdõiguslikkust ja naiste mõjuvõimu ELi välistegevuses. Selles kontekstis on naiste ja tütarlaste inimõiguste edendamine, kaitsmine ja austamise toetamine, sooline võrdõiguslikkus ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine ELi üldised prioriteedid ja eesmärgid, millest juhindutakse Türgi pagulasrahastu sekkumistes.

Konkreetsemalt reguleerib rahastu humanitaarabi tegevussuunda Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraat 2013. aasta soolise võrdõiguslikkuse poliitika „Sooküsimus humanitaarabis: erinevad vajadused, kohandatud abi“. Selleks on vaja kutsuda partnereid üles programmi algusjärgus tegema soolisi analüüse, kohandama programmide kavandamist ja elluviimist, arvestades erinevaid riske ja võimalusi, millega soorühmad kokku puutuvad, ning esitama aruanded tulemustest koos sooliselt segregeeritud andmetega.

Selle tulemusel võetakse sooga seotud küsimusi arvesse kõigis rahastu projektides ja toimub nende peavoolustamine. Rahastu sekkumised on loodud selliselt, et need edendaksid võrdsete võimaluste pakkumist meeste ja naiste ning poiste ja tüdrukute jaoks. Selle kontrollimiseks kogutakse sooliselt segregeeritud andmeid. Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist täiendatakse spetsiaalsete tegevustega, mis on töötatud välja selles valdkonnas edusammude tegemiseks. Rahastu töötab koos rakenduspartneritega, kellel on selle lähenemisviisiga suured kogemused ja kellel on suutlikkus astuda dialoogi Türgi ametiasutustega. Nende seas on ÜRO Lastefond, ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur ning Rahvusvaheline Tööorganisatsioon.

Rände haldamine

Selles valdkonnas rahastati rahastu esimesest osamaksest kahte projekti. Esimese projektiga anti ELi toetust selleks, et suurendada Türgi rannikuvalve otsingu- ja päästeoperatsioonide elluviimise võimekust. 2018. aastal sai Türgi rannikuvalve kuus päästepaati ja humanitaarnormide alal sai väljaõppe 1 081 Türgi rannikuvalve töötajat. Teise projektiga sooviti toetada ELi ja Türgi avalduse rakendamist, abistades selleks Türgi rändehalduse peadirektoraati EList tagasisaatmise haldamisel ja igapäevatoimingutes 21 kinnipidamiskeskuses. Rahastu on katnud 369 süürlase ja 1 605 mittesüürlase tagasisaatmise (transport, majutus) haldamise kulud, samuti 750 inimesele mõeldud kinnipidamiskeskuse ehituse kulud. Projektiga kaeti Türgis kinni peetud ja EList tagasi saadetud ebaseaduslike rändajate ravimite, toidu, hügieenitarvete komplektide, riiete ja telefonikaartide kulud, samuti kinnipidamiskeskuste kommunaalkulud. Projektiga rahastati ka 186 töötaja palgad, et osutada teenuseid rändajatele 21 kinnipidamiskeskuses, sh psühholoogid (24), sotsiaaltöötajad (17), tõlgid (54), toidutehnoloogid (15), tehnikud (43) ja autojuhid (33). Projekt lõppes 2019. aasta detsembris. Sellele valdkonnale ei ole konkreetset eraldist teisest osamaksest ette nähtud.

6. Järelevalve ja hindamine

Rahastu järelevalve- ja hindamissüsteem kavandati nii, et see võetakse kasutusele järk-järgult ning seda täiustatakse pidevalt.

Tulemusraamistik

Rahastu tulemusraamistik kajastab rahastu enda strateegilist raamistikku, samuti konkreetseid meetmeid, mida selle raames all ellu viiakse, ja nende loogilisi raamistikke. Tulemusraamistik töötati välja 2016. aasta augustist 2017. aasta märtsini. Selleks konsulteeriti peamiste sidusrühmadega, sealhulgas rahastu juhtkomitee, asjaomaste Türgi ametiasutuste ja komisjoni asjakohaste talitustega. Esimese eelnõuga tutvus juhtkomitee 2017. aasta märtsis ja parandatud versiooniga 2018. aasta novembris.

Tulemusraamistikku on veelgi parandatud, et tagada selle ajakohastamine ja kooskõla ajakohastatud prioriteetsete valdkondadega rahastu teise osamakse puhul. Põhieesmärk on võimaldada tulemuslikkuse seiret ning tulemuste esitamist rahastu kui terviku väljundite ja tulemuste tasandil. Parandatud tulemusraamistiku lõplik eelnõu esitati juhtkomiteele 2019. aasta detsembris.

Rahastu tasandi järelevalve ja aruandlus

Rahastu tasandi järelevalvet alustati 2017. aasta kevadel. Järelevalveandmeid genereerivad väljundite tasandil rakenduspartnerid vastavalt lepingust tulenevale kohustusele. Esimene taotlus järelevalveandmete saamiseks esitati 2017. aasta mais. Seejärel käivitati 2017. aastal kolm aruandlustsüklit. Aruandlustsüklid jätkusid 2018. ja 2019. aastal; sellele tuginedes anti rahastu järelevalvearuanded välja kaks korda aastas, kõige värskem järelevalvearuanne käsitles perioodi kuni 2019. aasta juunini[44].

Esimesed andmekogumistsüklid olid kavandatud tulemusraamistiku väljundnäitajate katseetapina. Need olid vajalikud, et tutvustada rakenduspartneritele rahastu järelevalve- ja aruandlusnõudeid ning katsetada kavandatud näitajate teostatavust. On oluline lisada, et märkimisväärne osa rahastu meetmete portfelli lepingutest sõlmiti 2017. aasta lõpupoole ja asjakohaseid meetmeid hakati rakendama 2018. aastal.

Rakenduspartnerid esitavad rahastu tulemusraamistiku näitajate seisukohast olulisi andmeid avaliku sektori hankijatele, st Türgis asuvale ELi delegatsioonile, Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikule usaldusfondile ning Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadile. Andmete esitamiseks kasutatakse ühtset järelevalvevormi. Iga avaliku sektori hankija konsolideerib andmed ning edastab need rahastu sekretariaadile agregeerimiseks ja analüüsimiseks. Protsessi toetatakse tehniliselt sisemise IT-vahendiga (rahastu järelevalveplatvorm), mis võimaldab andmeid automaatselt agregeerida, analüüsida ja visualiseerida. Rahastu järelevalveplatvormi põhiomadusi tutvustati rahastu juhtkomitee 2019. aasta detsembri koosolekul.

Tehniline abi järelevalve tegemisel

[44] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_results_framework_monitoring_report.pdf

Komisjon võttis esimese komisjoni rakendusotsuse, millega luuakse Türgi pagulasrahastu järelevalve, hindamise, auditeerimise ja teabevahetuse toetusmeede, vastu 2017. aasta mais. See võimaldas hankida tehnilist abi rahastu järelevalve toetamiseks nii meetme/lepingu kui ka rahastu tasandil. Tehnilise abi leping järelevalve toetuseks kirjutati alla 2018. aasta jaanuaris ja seda rakendatakse. Lepingus on sätestatud kaks eraldi kohustust. Neist esimene hõlmab rahastu tasandil tehtava järelevalve ja aruandluse toetamist. Selleks vaadatakse korrapäraselt läbi tulemusraamistik ning lähteolukord ja sihtväärtused, näitajate arvutamise meetodid ja seonduvad juhised. Tehnilise abi meeskond toetab ka rahastu sekretariaati rahastu järelevalveplatvormi kaudu kord kvartalis kogutud järelevalveandmete esmatasandi analüüsi tegemisel ja rahastu järelevalve poolaastaaruande ettevalmistamisel. Teine hõlmab toetust ELi delegatsioonile, et teha järelevalvet rahastu rahastatud meetmete/lepingute üle arenguabi tegevussuuna all, sh andmete kontrollimine korrapäraste või vajaduspõhiste järelevalvemissioonide kaudu. Delegatsioon vajab kohapealsete kontrollide tegemisel abi, sest mõned rahastu sekkumised on üsna ulatuslikud ja rahastatavate meetmete geograafiline haare üsna lai. 2019. aasta detsembri lõpuks oli tehtud kokku 135 järelevalvemissiooni: kuus tulemustele orienteeritud järelevalvemissiooni tegid tulemuspõhise järelevalve eksperdid, 31 missiooni tehnilise abi meeskond ja 98 kohapealset kontrolli/järelevalvemissiooni asjakohaste ELi delegatsioonide programmijuhid. Enam kui 28 % nendest järelevalvemissioonidest käsitlesid haridusministeeriumile ja tervishoiuministeeriumile ning rändehalduse peadirektoraadile antavaid otsetoetusi.

2019. aasta novembris võttis komisjon vastu teise toetusmeetme, et täiendada ja jätkata esimest toetusmeedet ning tugineda saavutatud tulemustele. Rahastu humanitaarabi samba üle tehakse järelevalvet kooskõlas asjakohaste sätetega. Humanitaarabi rakenduskavade alusel rahastatud meetmete üle tegid järelevalvet Türgis ametiülesandeid täitvad Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadi töötajad ja peadirektoraadi Ammanis asuva piirkondliku esinduse töötajad, samuti tegid järelevalvet peakorteri töötajad. 2019. aasta detsembri lõpuks oli tehtud kokku 177 projekti tasandi järelevalvemissiooni. Peale tulemusraamistiku näitajate, mille alusel Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadi partnerid kvartaliaruandeid esitavad, esitati seoses esimese osamaksega teave prioriteetse kaitsevaldkonna näitajate kohta; see esitati ka samal järelevalveplatvormil nagu see, mida kasutati rahastu tasandi järelevalveks. Parandatud tulemusraamistiku raames on loodud prioriteetne kaitsevaldkond ja kõik humanitaarabi tegevussuuna asjakohased näitajad on lõimitud ühte rahastuülesesse raamistikku.

Hindamine

Rahastu sekkumiste hindamine toimub kolmel tasandil: meetme tasandi hindamised, rahastu portfelli tasandi hindamised ja muud rahastuga seotud hindamised. Viis rahastu meetme ja portfelli tasandi hindamist ning kuus rahastuga seotud hindamist on kas juba lõpetatud või veel pooleli. 2018. aasta detsembris käivitas komisjon rahastu strateegilise vahehindamise, mis algas 2019. aasta märtsis. Selle eesmärk on hinnata rahastu panust ajavahemikus 2016–2019/2020 prioriteetsetesse valdkondadesse, nagu haridus, tervishoid, sotsiaal-majanduslik toetus ja rände haldamine. See peaks andma komisjoni asjakohastele talitustele, rahastu juhtkomiteele, teistele huvitatud sidusrühmadele ja laiemale avalikkusele üldise sõltumatu

hinnangu rahastu tulemuslikkuse kohta, pöörates erilist tähelepanu rahastu vahetulemustele võrreldes seatud eesmärkidega. Samuti on hindamise eesmärk võtta kokku saadud kogemused ning anda soovitusi rahastu käimasolevate ja tulevaste meetmete parandamiseks.

7. Auditeerimine

Euroopa Kontrollikoda[45] avaldas 2018. aasta novembris eriaruande rahastu kohta ning komisjon järgib tema soovitusi. Suuri edusamme on tehtud kõigi soovituste puhul, eeskätt rahastu raames kasutatavate vahendite suurema täiendavuse tagamisel, kaudsete toetuskulude vähendamisel ja üleminekustrateegia väljatöötamisel.

8. Teabevahetus ja nähtavus

Juba alates rahastu loomisest on peamisteks prioriteetideks olnud nähtavus ja teabevahetus. Rahastul on keskne roll selle näitamisel, et EL toetab jätkuvalt tugevalt pagulasi ja neid vastuvõtvaid kogukondi Türgis. 2017. aasta teabevahetusstrateegia kujutab endast endiselt teabevahetuse üldraamistikku, mille eesmärk on suurendada rahastust rahastatavate meetmete nähtavust.

Üritused ja tseremooniad

2019. aastal toimus mitu üritust, mis tähistasid rahastu olulisi verstaposte, samuti rakenduspartnerite korraldatud üritused, millega käivitati projektid mitmesugustes sektorites. Need hõlmasid näiteks kooli avamise tseremooniat Maailmapanga poolt, meediakoolitust varjupaigataotlejate ja rändajate solidaarsusühingu (Association for Solidarity with Asylum Seekers and Migrants, ASAM) poolt, rahastu vahenditega loodud riikliku haigla murrangulist tseremooniat Hatays Agence Française de Développementi poolt ja ELi usaldusfondi rahastatud kursuse läbinud ülikoolitudengite lõpuaktusetseremooniat. Avalikkuse tähelepanu pälvisid paljud ELi delegatsiooni korraldatud üritused, näiteks kontsert „Harmony of the Future“ Süüria konverentsi puhul; Euroopa Liidu ja Türgi solidaarsusmeeskonna nimelise jalgpallimeeskonna loomine, kes osales U12 İzmir Cupi jalgpallivõistlusel[46], ja rändeteemaline fotonäitus ülemaailmsel põgenike päeval. Rahastut tutvustati ka üleilmsel pagulasfoorumil Genfis 2019. aasta detsembri lõpus. Lisaks osalesid ELi delegatsioon, Konya kuberner, ELi suursaadikud ja Türgi haridusministeeriumi esindajad uue koolihoone avamisel projekti „Project on Education Infrastructure for Resilience“ (haridustaristu abil vastupanuvõime suurendamise projekt) avamisel[47].

ELi humanitaarpartnerid viisid kõikjal Euroopas ellu mitmeid teabevahetusprojekte, teavitades Euroopa kodanikke ELi toetusest pagulastele Türgis. Näiteks 2019. aasta juulist septembrini korraldas Maailma Toiduprogramm ESSNi programmi raames toimuva teavituskampaania osana näituse Strasbourgi rongijaamas. Näitusel oli 52 kunstiteost, mille loojateks oli 12 Süüria naist, kes kõik said toetust ESSNi programmist Türgis. Näitus korraldati algselt 2018. aastal Ankaras ja Istanbulis, kus see pälvis märkimisväärset

[45] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_ET.pdf
[46] https://www.avrupa.info.tr/en/news/eu-delegations-eu-tr-solidarity-team-won-hearts-u12-izmir-cup-9452
[47] https://www.avrupa.info.tr/en/eu-and-member-states/eu-delegation-turkey-konya-governorship-eu-ambassadors-and-representatives

meediatähelepanu. UNICEF korraldas fotonäituse „Dreams of the Future“ („Tulevikuunistused“), mida rahastas Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraat mitteformaalse hariduse programmi alusel. Näitusel välja pandud fotod on teinud Türgi ja Süüria noored 2019. aasta mais Pariisis toimunud Prantsusmaa majandus-, sotsiaal- ja keskkonnanõukogu kohtumisel. ELi humanitaarpartner Diakonie korraldas 2019. aastal näituseid Saksamaal, täpsemalt Berliinis ja Hannoveris. Samuti viisid nad läbi infoekraanide kampaania Saksamaa evangeelse kiriku päevadel Dortmundis.

Meedia kohalolu

Rahastu humanitaarprogramme kajastati 2019. aastal enam kui 70 korda olulistes rahvusvahelistes trüki- ja audiovisuaalmeedia kanalites. Sellele aitas kaasa üks Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadi korraldatud meediakülaskäik Türki ning kaks ELi humanitaarpartnerite korraldatud meediakülaskäiku. Teised meediaüritused hõlmasid 2019. aastal ELi delegatsiooni korraldatud Euroopa ajakirjanikele mõeldud meediakülaskäiku, mille raames tutvusid ajakirjanikud rahastu projektidega Istanbulis[48]. Samuti käis Türgis humanitaarabi ja kriisiohjamise volinik, kuna ESSNi programmi abisaajate arv jõudis 2019. aasta jaanuaris 1,5 miljonini. Külaskäiku kajastasid enam kui 10 riiklikku päevalehte ja meediaagentuuri, samuti üle 100 digiväljaande.

Audiovisuaalsete materjalide kasutamisel rahastu tegevuste tutvustamisel on olnud oluline roll üldises teabevahetusstrateegias. Rakenduspartnereid ärgitati looma videoid oma projektide edusammudest, kasutades selleks inimlikku huvi pakkuvaid lugusid. ÜRO asutused, ministeeriumid ja vabaühendused tegid 2019. aastal peaaegu 50 videot. Türgi riiklikus telekanalis näidati kümneosalist sarja, milles keskenduti rahastu raames elluviidud projektidele inimlikku huvi pakkuvast vaatenurgast. Intervjueeriti ka Türgi ametiisikuid. ELi delegatsiooni Youtube'i kanalil loodi spetsiaalne esitusloend teleprogrammi „Hepsi Gerçek“[49] saadetega.

ELi delegatsiooni ning Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadi Türgi esinduse teabe- ja teabevahetuse meeskonnad tutvustavad korrapäraselt rahastu projekte. Need projektid pälvisid laialdast käsitlemist suurtes rahvusvahelistes meediakanalites, nagu näiteks TRT World, Reuters, Deutsche Welle, Anadolu Agency jt. 2019. aastal uue kooliaasta alguses näidati telereklaame, mis keskendusid haridussektori taristuprojektidele. Humanitaarabiprogramme käsitlevat sisu kajastati riigimeedias vähemalt 200 korral.

2019. aastal avaldas komisjon kaheksa rahastut käsitlevat pressiteadet ja ELi delegatsioon Ankaras avaldas Türgis kümme pressiteadet. Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadi humanitaarpartnerid avaldasid 2019. aastal Türgis viis pressiteadet. Humanitaarpartnerid ja ELi töötajad koostasid kümme blogipositust,

[48] https://www.avrupa.info.tr/en/news/european-journalists-visited-eu-funded-facility-projects-istanbul-9976
https://www.avrupa.info.tr/en/news/european-journalists-visited-eu-funded-facility-projects-hatay-9453
[49] https://www.youtube.com/watch?v=CkMvDJh-478&list=PLw5V7dmdvArQfuY4PNvcy-9BAlw_dslsN

mida levitati laialdaselt partnerorganisatsioonide kanalite kaudu, naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi ja Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraadi sotsiaalmeedias ning ELi kohalikel sotsiaalmeediakontodel Türgis[50].

9. Kokkuvõte ja edasised sammud

2019. aastal tehti rahastu kasutamisel olulisi edusamme. Rahastu kasutuspaketi osas on kulukohustused täies mahus võetud, sellest enam kui kahe kolmandiku kohta on sõlmitud lepingud ja enam kui pool on välja makstud. Rahastu jätkas hädavajaliku abi andmist pagulastele ja vastuvõtvatele kogukondadele Türgis. Edasised sammud on järgmised:

- *kõikide projektide jätkuv tulemuslik rakendamine pagulaste ja neid vastuvõtvate kogukondade hüvanguks kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega;*
- *järelevalvesüsteemi jätkuv kasutamine;*
- *teabevahetustegevuste jätkamine;*
- *rahastu juhtprogrammi koosolekud 2020. aasta kevadel ja sügisel.*

[50] ELi delegatsioon tegi 49 postitust Instagramis, 77 Facebookis ja 189 Twitteris. Facebookis said need postitused 141 000 reaktsiooni ja Twitteris enam kui 1 miljon reaktsiooni.